

Lovforslag nr. L 18. Fremsat den 4. oktober 2000 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af produktansvarsloven¹⁾

(ophævelse af undtagelsen for uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt)

§ 1

I lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar foretages følgende ændring:

1. § 3, stk. 2, ophæves.

§ 2

Loven træder i kraft den 4. december 2000.

Stk. 2. Loven gælder ikke, hvis det produkt, der har forvoldt skade, er bragt i omsætning af producenten inden lovens ikrafttræden.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

¹⁾ Loven gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 om ændring af Rådets direktiv 85/374/EØF om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget går ud på at udvide produktansvarslovens anvendelsesområde, således at loven også omfatter produktansvar for skader, der forvoldes af uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt. Lovforslaget gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 om ændring af produktansvarsdirektivet (direktiv 85/374/EØF). Ændringsdirektivet skal være gennemført i medlemslandene senest den 4. december 2000.

2. Baggrunden for lovforslaget

2.1. Produktansvarsdirektivet fra 1985 indeholder bl.a. regler om objektivt erstatningsansvar for skader, der forårsages af defekte produkter.

Produktskader, der forårsages af uforarbejdede landbrugsråvarer (herunder fiskeriprodukter) og af produkter hidrørende fra jagt, falder uden for direktivets anvendelsesområde, men efter direktivet kan medlemslandene dog vælge at lade sådanne produktskader være omfattet af reglerne.

Produktansvarsdirektivet er gennemført i dansk ret ved lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar. Danmark har ikke benyttet muligheden for at lade skader forårsaget af uforarbejdede landbrugsvarer m.v. være omfattet af de direktivbestemte produktansvarsregler. For sådanne produktskader gælder alene det i retspraksis udviklede produktansvar, som bygger på almindelige regler om erstatning i og uden for kontraktforhold, jf. punkt 3 nedenfor.

2.2. I forbindelse med den såkaldte kogalskabskrise i 1996 anbefalede Europa-Parlamentet en ændring af produktansvarsdirektivet med henblik på at øge mulighederne for at gøre erstatningsansvar gældende mod producenter af sundhedsskadelige fødevarer m.v.

Europa-Kommissionen fremsatte herefter forslag til ændringsdirektiv, som blev vedtaget i 1999. Efter direktivet ophæves produktansvarsdirektivets undtagelse for uforarbejdede produkter hidrørende fra jord-

brug, husdyrbrug, fiskeri og jagt. Direktivet (1999/34/EF) er medtaget som bilag til lovforslaget.

Efter vedtagelsen af ændringsdirektivet har Kommissionen udarbejdet en grønbog om en generel revision af produktansvarsdirektivet (KOM(1999) 396 endelig udgave af 28. juli 1999). Grønbogen har været til høring i medlemslandene, og Kommissionen overvejer for tiden, hvilke initiativer den vil tage på grundlag heraf.

3. Gældende ret

3.1. Generelt om produktansvar

Produktansvar bruges som betegnelse for erstatningsansvar i tilfælde, hvor et produkt forvolder skade på person eller ting. Lovregler om produktansvar findes i produktansvarsloven og i enkelte bestemmelser i særlovgivningen. I internationale løserekøb, hvor salgsgenstanden forvolder skade på køberens ting, gælder erstatningsreglerne i den internationale løserekøbskonvention (CISG).

Ved siden af de nævnte lovregler gælder de regler om produktansvar, der er udviklet i retspraksis på grundlag af dansk rets almindelige regler om erstatning i og uden for kontrakt.

Produktansvarslovens anvendelsesområde er på visse punkter snævrere end anvendelsesområdet for det ulovbestemte erstatningsansvar. Det gælder bl.a. produktbegrebet, som i produktansvarsloven kun omfatter løsøregenstande (lovens § 3, stk. 1), men ikke tjenesteydelser. Begge regelsæt gælder ved personskade, mens produktansvarsloven, når det drejer sig om tingsskade, i modsætning til det retspraksisbaserede ansvar kun omfatter skade på »forbrugerting«, dvs. ting, der efter deres art sædvanligvis er beregnet til ikke-erhvervsmæssig brug, og som af skadelidte hovedsagelig er anvendt således (lovens § 2, stk. 2).

Ved produktskade, der er omfattet af produktansvarsloven, gælder både loven og det retspraksisbaserede produktansvar, dog med en særlig regel om anvendelse af produktansvarslovens forældelsesregler (lovens §§ 13 og 14). Ved produktskade, som ikke er omfattet af produktansvarslovens anvendelsesområde

de, gælder alene det retspraksisbaserede ansvar, som – udover med hensyn til forældelsesfrister – især adskiller sig fra det direktivbaserede ansvar ved, at der ikke gælder et objektivt ansvar, men alene et culpaansvar. Ved skade forvoldt af defekte produkter, som er bragt i omsætning erhvervsmæssigt, er culpabedømmelsen imidlertid ofte så streng, at forskellen i praksis ikke er stor, og hertil kommer, at de fleste af lovens særlige ansvarsfrihedsgrunde ikke finder anvendelse uden for lovens område.

3.2. Produktansvar for uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt

Produktansvarsloven omfatter ikke uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt, jf. lovens § 3, stk. 2. For disse produkter gælder således alene det ulovbestemte produktansvar, som er udviklet i retspraksis, jf. punkt 3.1 ovenfor.

Det fremgår af forarbejderne til produktansvarsloven, at »uforarbejdede produkter« ud fra en formålsfortolkning af direktivet – hvor kriteriet er, om produktet har undergået »en første forarbejdning« – må forstås meget snævert. Det nævnes, at f.eks. mælk, der på den enkelte gård samles på tanke og nedkøles, før den køres til mejeriet, må antages at være omfattet af lovens regler, jf. Folketingstidende 1988/89, tillæg A, spalte 1608. Undtagelsen kan således navnlig omfatte såkaldt staldørssalg m.v. af landbrugsprodukter, men den nærmere afgrænsning giver i øvrigt anledning til en vis tvivl.

4. Lovforslagets indhold

Med henblik på at opfylde direktivet fra 1999 foreslås det at ophæve produktansvarslovens § 3, stk. 2, hvorefter uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt er undtaget fra

lovens anvendelsesområde. Forslaget indebærer, at produktansvar for skader, som forårsages af disse produkter, fremover vil kunne gøres gældende både efter produktansvarslovens regler og efter de i retspraksis udviklede regler, jf. punkt 3.1 ovenfor.

Lovforslaget ændrer ikke ved, at det pågældende produkt skal være defekt, for at der kan blive tale om produktansvar. Dette grundlæggende krav gælder efter begge regelsæt. Et produkt anses for at være defekt, hvis det ikke frembyder den sikkerhed, som under hensyn til alle relevante omstændigheder med rette kan forventes, jf. nærmere produktansvarslovens § 5.

Lovforslaget medfører heller ikke ændringer i reglerne om bevisbyrde m.v. Både inden for og uden for produktansvarslovens anvendelsesområde gælder; at skadelidte har bevisbyrden for, at der er lidt en skade, at det pågældende produkt var defekt, og at der er årsagsforbindelse mellem skaden og defekten. Ved bevisbedømmelsen kan der imidlertid bl.a. tages hensyn til parternes muligheder for, henholdsvis vanskeligheder ved at føre bevis.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget forventes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for staten, kommuner eller amtskommuner.

Lovforslaget har ingen erhvervsmæssige konsekvenser af betydning og har ingen miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/34/EF af 10. maj 1999 om ændring af produktansvarsdirektivet (direktiv 85/374/EØF). Ændringsdirektivet skal være gennemført i medlemslandene senest den 4. december 2000.

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget gennemfører direktiv 1999/34/EF af 10 maj 1999. Direktivet skal være gennemført senest den 4. december 2000.	

6. Høring

Et udkast til lovforslaget har været til høring hos følgende organisationer m.v.:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, præsidenten for Sø- og Handelsretten i København, præsidenterne for retterne i København, Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Domstolsstyrelsen, Advokatrådet, Landbrugsrådet, De Danske Landboforeninger, Dansk Familielandbrug, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Fiskeindustri og Eksportforening, Dansk Dambrugerforening, Konsumfiskeindustriens Arbejdsgiverforening, Foreningen af Danmarks Fiskemel og Fiskeolie Industri, Elektricitetsrådet, Forbrugerombudsmanden, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Forbrugerrådet, Forbrugerinformation, Dansk Varefakta Nævn, Dansk Handel & Service, Dansk Organisation af Detailhandelskæder, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Det Danske Handelskammer, Erhvervssammenlutningen G 1930, Håndværksrådet, Dansk Industri, Danske Entreprenører, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Forsikring & Pension, Lægemedielindustriforeningen, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Erhvervsfrugtavl, Producentorganisationerne i Danmark, Dakofo og Danmarks Agentforening.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Det foreslås at ophæve produktansvarslovens § 3, stk. 2, således at uforarbejdede produkter hidrørende fra landbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt ikke længere er undtaget fra lovens anvendelsesområde. Produkt-

ansvarsloven omfatter herefter alle landbrugs- og fiskeriprodukter m.v., når de er bragt i omsætning.

Bestemmelsen indebærer, at produktansvar for disse produkter fremover kan gøres gældende både efter produktansvarslovens regler og efter de regler, der er udviklet i retspraksis på grundlag af almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt, jf. produktansvarslovens § 13 (som ikke ændres).

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger punkt 4.

Til § 2

Det foreslås, at ændringsloven træder i kraft den 4. december 2000.

Produktansvarsloven indeholder en overgangsregel (§ 17, stk. 2), hvorefter loven ikke gælder, hvis det produkt, der har forvoldt skade, er bragt i omsætning af producenten inden lovens ikrafttræden. Denne overgangsregel gennemfører overgangsreglen i produktansvarsdirektivets artikel 17. Ændringsdirektivet indeholder ingen særlig overgangsregel, og det må derfor antages, at produktansvarsdirektivets regel herom finder tilsvarende anvendelse.

Det foreslås på denne baggrund, at ændringsloven ikke finder anvendelse, hvis det skadevoldende produkt er bragt i omsætning af producenten inden lovens ikrafttræden.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Produktansvarsloven er ved anordning nr. 62 af 12. februar 1993 sat i kraft på Færøerne med virkning fra den 1. april 1993. Produktansvarsloven er ikke sat i kraft i Grønland.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar foretages følgende ændring:

§ 3.

Stk. 2. Loven omfatter ikke uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt.

1. § 3, *stk. 2*, ophæves.

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 1999/34/EF
af 10. maj 1999

om ændring af Rådets direktiv 85/374/EØF om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION HAR -

under henvisning til traktaten om oprettelse af
Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 95,

under henvisning til forslag fra
Kommissionen⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det
Økonomiske og Sociale Udvalg⁽²⁾,

i henhold til fremgangsmåden i traktatens artikel
251⁽³⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Produktsikkerhed og erstatning for skader forårsaget af defekte produkter udgør vigtige samfundsmæssige forhold, som bør sikres i det indre marked; Fællesskabet har tilgodeset disse forhold i direktiv 85/374/EØF⁽⁴⁾ og Rådets direktiv 92/59/EØF af 29. juni 1992 om produktsikkerhed i almindelighed⁽⁵⁾;
- (2) direktiv 85/374/EØF indførte en retfærdig fordeling af de risici, der følger af et moderne, udpræget teknisk samfund; direktivet har således fundet en rimelig balance mellem de involverede interesser, navnlig beskyttelsen af forbrugernes sundhed, fremme af innovation samt videnskabelig og teknisk udvik-

ling, sikkerhed for lige konkurrencevilkår og fremme af samhandelen på grundlag af harmoniserede regler om erstatningsansvar; direktivet har således bidraget til at gøre erhvervslivet mere bevidst om produktsikkerhed og den betydning, som den tillægges;

- (3) direktiv 85/374/EØF førte ikke til en fuldstændig harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger på grund af de deri indeholdte undtagelser, navnlig med hensyn til uforarbejdede landbrugsvarer, som ikke er omfattet af direktivets anvendelsesområde;
- (4) Kommissionen overvåger gennemførelsen og virkningerne af direktiv 85/374/EØF, herunder navnlig aspekter vedrørende forbrugerbeskyttelse og det indre markeds funktion, hvorom der allerede foreligger en første rapport; Kommissionen skal i denne forbindelse i henhold til artikel 21 i nævnte direktiv fremlægge sin anden rapport om anvendelsen heraf;
- (5) at medtage primære landbrugsvarer under anvendelsesområdet for direktiv 85/374/EØF vil bidrage til at genoprette forbrugernes tillid til sikkerheden i landbrugsproduktionen; dette vil tillige opfylde kravet om forbrugerbeskyttelse på et højt niveau;
- (6) på denne baggrund bør direktiv 85/374/EØF ændres for at lette forbrugernes mulighed for at få den godtgørelse, som retmæssigt kan forventes, for skader på helbredet forårsaget af mangelfulde landbrugsvarer;
- (7) nærværende direktiv har betydning for det indre markeds funktion, da samhandelen med landbrugsvarer herefter ikke vil være underlagt forskellige retsregler om producentansvar;
- (8) princippet om objektivt ansvar i direktiv 85/374/EØF bør udvides til at omfatte alle

⁽¹⁾ EFT C 337 af 7.11.1997, s. 54.

⁽²⁾ EFT C 95 af 30.3.1998, s. 69.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets udtalelse af 5. november 1998 (EFT C 359 af 23.11.1998, s. 25), Rådets fælles holdning af 17. december 1998 (EFT C 49 af 22.2.1999, s. 1) og Europa-Parlamentets afgørelse af 23. marts 1999 (endnu ikke offentliggjort i EFT). Rådets afgørelse af 29. april 1999.

⁽⁴⁾ EFT L 210 af 7.8.1985, s. 29. Direktivet er ændret ved tiltrædelsesakten af 1994.

⁽⁵⁾ EFT L 228 af 11.8.1992, s. 24.

former for produkter, herunder landbrugsvarer som defineret i traktatens artikel 32, andet punktum, og dem der er opført i bilag II i traktaten;

- (9) i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet er det nødvendigt og hensigtsmæssigt at medtage landbrugsvarer i direktiv 85/374/EØF for at virkeliggøre de grundlæggende målsætninger om en bedre beskyttelse af alle forbrugere og et velfungerende indre marked; nærværende direktiv begrænser sig til det nødvendige for at nå de tilsigtede mål i overensstemmelse med traktatens artikel 5 stk. 3 –

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

Artikel 1

I direktiv 85/374/EØF foretages følgende ændringer:

- 1) Artikel 2 affattes således:

»Artikel 2

Ved anvendelsen af dette direktiv forstås ved udtrykket »produkt« enhver løseregenstand, selv om genstanden indgår som en bestanddel i en anden løseregenstand eller i en fast ejendom. Udtrykket »produkt« omfatter tillige elektricitet.«

- 2) I artikel 15, stk. 1, udgår litra a).

Artikel 2

1. Medlemsstaterne vedtager og offentliggør de nødvendige love og administrative bestemmelser for at efterkomme dette direktiv. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse bestemmelser anvendes fra den 4. december 2000.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de nationale retsfor skrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 3

Dette direktiv træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

Artikel 4

Dette direktiv er rettet til medlemstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 10. maj 1999.

På Europa-Parlamentets *På Rådets vegne*
vegne

J. M. GIL-ROBLES

H. EICHEL

Formand

Formand

Til lovforslag nr. L 18. Skriftlig fremsættelse (4. oktober 2000)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af produktansvarsloven. (Ophævelse af undtagelsen for uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt).

(Lovforslag nr. L 18).

Lovforslaget går ud på at udvide produktansvarslovens anvendelsesområde, således at loven også omfatter produktansvar for skader, der forvoldes af uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt. Lovforslaget gennemfører et EU-direktiv om ændring af produktansvarsdirektivet fra 1985. Ændringsdirektivet skal være gennemført i medlemsstaterne senest den 4. december 2000.

Produktansvarsdirektivet indeholder bl.a. regler om objektivt erstatningsansvar for skader, der forårsages af defekte produkter. Direktivet lader det være op til medlemsstaterne, om produktskader, der forårsages af uforarbejdede landbrugsråvarer (herunder fiskeriprodukter) og af produkter hidrørende fra jagt, skal være omfattet af den nationale gennemførelseslovgivning.

Produktansvarsdirektivet er gennemført i dansk ret ved produktansvarsloven fra 1989. Danmark har ikke benyttet muligheden for at lade skader forårsaget af uforarbejdede landbrugsråvarer m.v. være omfattet af loven. For sådanne produktskader gælder alene dansk rets almindelige regler om produktansvar, som er udviklet i retspraksis på grundlag af erstatningsretlige grundsætninger.

Forskellen på de to regelsæt om produktansvar er navnlig, at ansvarsgrundlaget er strengere efter produktansvarsloven. Det i retspraksis udviklede produktansvar er et culpaansvar, og dermed

som udgangspunkt mere lempeligt for producenten. Culpabedømmelsen er imidlertid ofte så streng, at forskellen mellem de to regelsæt i praksis ikke er stor.

Ændringen af produktansvarsdirektivet betyder, at medlemsstaterne ikke længere kan undtage skader, der forvoldes af uforarbejdede landbrugsråvarer m.v., fra den nationale gennemførelseslovgivning. Baggrunden for ændringen er den såkaldte kogalskabskrise i 1996, som aktualiserede spørgsmålet om mulighederne for at gøre erstatningsansvar gældende mod producenter af sundhedsskadelige fødevarer m.v.

For at gennemføre ændringsdirektivet i dansk ret foreslås det at ophæve produktansvarslovens § 3, stk. 2, hvorefter skader, der forvoldes af uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt, er undtaget fra lovens anvendelsesområde. Produktansvar for skader, som forårsages af disse produkter, vil dermed fremover kunne gøres gældende både efter produktansvarslovens regler og efter de regler, der er udviklet i retspraksis.

Lovforslaget ændrer ikke ved betingelserne for at gøre et ansvar gældende efter produktansvarsloven. Det betyder bl.a., at den pågældende landbrugsråvare m.v. skal være defekt, for at der kan blive tale om produktansvar. Lovforslaget medfører heller ikke ændringer i reglerne om bevisbyrde m.v. Både inden for og uden for produktansvarslovens anvendelsesområde gælder, at skadelidte har bevisbyrden for, at der er lidt en skade, at det pågældende produkt var defekt, og at der er årsagsforbindelse mellem skaden og defekten.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.